

ΣΤΡΑΒΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΝΑ, τὸ πατόρι, ἀντίκρυ ἀπὸ τῆ χώρα. Ἡλιος καλοκαιριάτικος· ἀστραφτερά νερά, ἴδια λυωμένα ἀσήμια ὀλόγυρα, κ' ἀλαφροσέρνουν τὸ πατόρι. Κ' ἦρθε αὐτό, χωρὶς νὰ εἶξη ἄγκυρα, καὶ μ' ἓναν κρατημένο δρόμο, ποῦ λὲς εἶν' ἀπ' τοῦ νεροῦ τὸ ρέμα καὶ τὸ χάδι, κ' ὄχι ἀπὸ δική του ὀρμή, κ' ἦρθε μαλακά καὶ σιγοστάθηκε στοῦ λιμανιοῦ τῆ μπούκα. Ἀντίκρυ ἡ χώρα ἀνοίγεται, δεξιά κ' ἀριστερά ἀπ' τὸ ἔρημο λιμάνι· τὸ μακρουλό της τ' ἄπλωμα, λευκόσκουρο, μοιάζει σὰ δυὸ φτεροῦγες θαλασσοπουλιῶ, ποῦ ἰσοζυγιάζονται, καὶ ποῦ δὲν τρέμουν. Καὶ μοιάζει ἡ χώρα σὰ νεκρὴ σ' ἐκείνον ποῦ θωρεῖ μαζί τῆ πτώχεια καὶ τὴν ἐρημιὰ της.

Στοῦ λιμανιοῦ τὴν τάπια μοναχὰ λίγες ψυχές, στὸν καφφενὲ καὶ γύρω, ξεχωρίζονται ἀγναντεύουν τοῦ παποριοῦ τὸν ἐρχομό, τὸ μόνο ποῦ τοὺς χαλάει κάθε βδομάδα τῆ βάρυπη γαλήνη. Στὸ πατόρι μιὰ βάρκα μοναχὴ ἔχει πιάση, κ' ἐνῶ ἀπὸ τὸ κατάστρωμα χαίρονται πολλοὶ τὴν ὁμορφη τῆς χώρας ὄψη, μὲ τῆς πευκόστρωτες πλαγιὲς ἀπάνου, μὲ τὰ μεγάλα σπίτια, τὰ κλειστά, καὶ τ' ἀνηφορικὰ σοκάκια τ' ἄδεια, κανεὶς ὅμως δὲν ἀντικρύζεται στοῦ παποριοῦ τῆ σκάλα νὰ προβαίνει.

Τὸ πατόρι ἔφερε τὸ κατάμαυρο πλευρό του κ' ἔκλεισε τοῦ λιμανιοῦ τῆ μπούκα, τὴν ὀλόστενη. Ἀκούγονται ἤσυχες μιλιὲς τῶν ταξειδιώτων, καὶ τοῦ βαρκάρη ἢ βαρετῆ φωνή, μονότονη ἀντηχεῖ μέσ' τὴν πλατεία γαλήνη.

— Ἄλλος γιὰ ὄξω, εἶπα! Εἶναι κανένας ἄλλος γιὰ τὴ χώρα;

Κάνει κ' ἀστεία ὁ ἄνθρωπος. Μὰ νά, προβαίνουνε στὴ σκάλα δυὸ γυναῖκες· καὶ σιγά, ἢ μιὰ κρατούμενη ἀπ' τὴν ἄλλη, κατεβαίνουν, καὶ δίνει χέρι ἀργὸ ὁ βαρκάρης, καὶ βοηθαίει, κ' ὕστερα πιάνει τὰ κουπιὰ.

Καὶ νά, σὲ λίγο διπλαρώσανε στὴν ἀποβάθρα τὴν παλιά. Μὰ τώρα, κ' ἀπὸ πρὶν, οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἀγναντεύουν ἀπὸ πάνου, παλιοὶ ναυτικοί, καπεταναῖοι τοῦ Πολέμου μὲ σύνταξη ὅσο γιὰ τὸ ξερὸ ψωμί, ἔχουν ἀνησυχίση.

— Ποιές νᾶν' αὐτές; ρωτᾶνε.

Κι' ὅσο ἡ βάρκα ζύγωνε, κι' ὡς ποῦ ἦρθε κι' ἀκούμπησε στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἀγκαλιά, τὰ κοιμισμένα τους μυαλά ξυπνᾶνε, καὶ κάτι σὰ θυμοῦ κέντημα τὰ κυριεύει. Κατεβαίνουν, ἤσυχτοι στὸ φανερό, μὲ τὴ θαλασσινὴ βαρειὰν ἐπιβολή τους, ποῦ τοὺς κάνει νὰ μὴ δείχνουν ἄκαιρη περιέργεια.

Ἡ μαντήλα τῆς γριᾶς γυναίκας, σφιχτὰ δεμένη σὰ στεφάνι γύρω στὸ πρόσωπο μὲ τὴν αὐστηρὴν εἰδή, κρύβοντας τ' ἄφτια καὶ τὸ σαγόνι, θᾶκανε νὰ γνωρίσουν τὴ γυναῖκα, ποῦ θᾶτανε γνωστὴ καὶ ντόπια τοῦ νησιοῦ, ὅπως τῷδειχνε ὁ κεφαλόδεσμός της· μὰ ἡ ἄλλη, ποῦμοιαζε γιὰ δούλα, καὶ φοροῦσε τὴ μαντήλα ξενικά, σκέπαζε τὴ γριὰ μὲ τὸ κορμί της.

Ἄξαφνα κάποιο ψίθυρο ἔτρεξε ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς περιέργους, καὶ τὸν ἴδιο λόγο σιγαλλάζουν ἕνας μὲ τὸν ἄλλο.

— Βρέ, εἶν' ἡ Κατετάνισσα, ἡ κυρὰ Κοντύλω!

— Βρέ, τί ξαφνικό! Καὶ πῶς αὐτό;

— Τριάντα χρόνια ἔχει νὰ πατήση στὸ νησί.

Ἡ προεστὴ γυναῖκα, ὀρθὴ στὴν ἀποβάθρα, κι' ἀκουμπῶντας στὸ ραβδί γερά, μὲ μάτια λαμπερὰ κι' ὀλόμαυρα, μὲ φρύδια κάτασπρα δασιά, βλέπει γοργὰ τριγύρω. Λίγο πειὸ πίσω, ντροπαλή, βαστῶντας κάποια πράματα, στέκεται ἡ δούλα, γυναῖκα καὶ τούτη στὸ ἴδιο ψηλὸ ἀνάστημα μὲ τὴν κυρὰ της, κάπου τριαντάρα, ἀδέξια κόρη ἀσκημοντυμένη.

— Ποῦ εἶσαι, Δεσποινιώ; βαριά ρωτάει ἡ προεστὴ γυναῖκα. Πῆρες ὅλα τὰ πράματα;

— Τὰ πῆρα, κυρὰ! ἀπαντάει ἡ δούλα μὲ τὴ ρουμελιώτικὴ της προφορά.

— Πᾶμε, ἔλα!

— Κυρὰ Κατετάνισσα, καλῶς μᾶς ἦρθες!

Πρόβαλε ἔμπρὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἕνας ὁ πειὸ γέρος, σοβαρός, μὰ καὶ χαρούμενος. Μὲ γνωρίζεις ἔμένα;

— Τί κάνεις, καπτὰ-Λάμπρο-Θοδωρῆ; . . . Τοῦ λόγου του δὲν εἶν' ὁ Κολαντρέας — τί κάνεις, Νικολό; Δὲ μὲ γνωρίζεις;

— Προσκυνῶ τὴν ἀφεντειά σας, καὶ καλῶς ὠρίσατε! Τὸ νησι δὲ θὰ σᾶς γνωρίση πειὰ!

— Naί, μὰ γὼ ὅλους σᾶς θυμοῦμαι! . . . νὰ αὐτὸς εἶν' ὁ Μητρογιάννης τοῦ Κολαούζου ὁ σύγαμπρος. Τί κάνεις;

Ταραχὴ τρανὴ πέφτει σ' ὅλους τοὺς γέρους. Ὅλοι ξεσκούφωτοι σκύβουν καὶ τὴ χαιρετοῦν· ἄλλοι δακρύζουν, ἄλλοι σαστισμένοι μένουν, καὶ δὲν ξέρουν ἂν πρέπει κι' αὐτοὶ νὰ δώσουν χερί στὴ σεβαστὴ γυναῖκα.

— Νὰ κοπιᾶστε σπίτι, κυρὰ συμπεθερά! λέει ὁ Θοδωρῆς μὲ βιά — τρέχτε, βρὲ σεῖς παιδιὰ, νὰ πῆτε στὴ γυναῖκα μου· ἦρθε ἡ κυρὰ Κοντύλω, ἡ Κατετάνισσά μας!

Ξέρει ὁ Λάμπρο-Θοδωρῆς πῶς στὸ νησι δὲν ἔχει πιά στενὴ συγγενολογιά ἡ κυρὰ Κοντύλω· συμπεθεριές ὅμως πολλές, καὶ

θέλει πρώτος νά λάβη τή χαρά νά τή φιλοξενήσῃ, γιατί σέ λίγο θά τοῦ τή φιλονικήσῃ ὅλη ἡ χώρα, ὅση μένει ἀκόμα ζωντανή... Πάλι, διακριτικός, μήτε καί συλλογιέται νά ρωτήσῃ τὸ γιατί καί πῶς θυμῆθηκε τὸν τόπο της ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἢ σεβαστὴ γυναῖκα.

Ἡ συνοδιὰ ἀνηφόρισε, κ' ἔστρηψε ἓνα σοκάκι· λίγος λαὸς τρέχει ἀπὸ κοντά. Τὰ σπίτια γύρω εἶναι κλειστά. Κάπου ἀνοίγει καμμιὰ πόρτα χαμηλή, καί καμμιὰ δειλὴ γυναῖκα ξεπροβάλλει καί κυτᾶζει, ἀκούοντας βήματα βαριά στὰ γλιστερά τὰ καλντιρίμια. Τὰ σπίτια τὰ περισσότερα εἶναι δίπατα, ψηλά, μὲ κήπους, μὲ κορακοσυκιές τριγύρω. Ὅσα κατοικημένα, ἔχουνε μοναχὰ τὸ κάτω πάτωμα ἀσβεστόχριστο ἴσαμε ὅξω τοῦ δρόμου τὰ λιθάρια· καί πολλὰ χαροκαμένα, μαύρους ἔχουν τοὺς τοίχους καί τ' αὐλόστρωτα ἴσα μὲ τὸ δρόμο πάλι. Μὰ τὰ πειὸ πολλὰ εἶναι κατάκλειστα, μὲ ξεφλουδισμένους τοίχους, μὲ παράθυρα χωρὶς φύλλα, καρφωμένα.

Χλωμή, ἀμίλητη μένει ἡ γριά, κι' ὅλοι ὁ τριγύρω. Κ' ἔτσι ἡ συνοδιὰ προβαίνει.

* * *

Τὸ πρωὶ κρυφά, καί πρὶν τὸ νοιώσῃ ἡ φαμίλια τοῦ Λάμπρο-Θοδωρῆ, κατέβηκε ἀπ' τὸν κῆπο ἡ Καπετάνισσα ἡ Κοντύλω, τοῦ περίφημου θαλασσομάχου κόρη μοναχὴ, στρατηγοῦ Ρουμελιώτη ἀναδεχτή, χήρα ναυάρχου μὲ φτωχικὴ σύνταξη.

— Πᾶμε γλήγορα, μωρὴ Δέσπω, θά πλακώσῃ κόσμος σήμερα τοῦ Θοδωρῆ, κι' ἀπ' αὐριο θ' ἀρχίσουν τὰ τραπέζια σ' ἄλλα σπίτια· γιατί μὴν κυτᾶς, ἂν εἶναι ὅλοι φτωχοί, μ' ἀγαπάνε, μωρὴ, μ' ἀγαπάνε!

Πῆραν τὸ δρομὶ τοῦ κήπου καί βγήκαν ἀπὸ τὴν πίσωπορτα. Ἦξερε ἡ γριά καλὰ τὰ σπίτια, μάλιστα τὰ γύρω στὸ δικό της, τὸ κλειστὸ καί τὸ ρημαδιακό της. Μὲ τὴ Δέσπω τὴ Ρουμελιωτοπούλα ἀπὸ κοντά, καί μὲ τὸ ραβδί της, τραβοῦσε γιὰ τὸ σπίτι της.

— Ἐλα, μωρὴ, κάμε πειὸ γλήγορα! ἔλεγε ἐνῶ φυσοῦσε· ἔλα, δῶσε μου τὸ χέρι σου· δὲν ξέρω γιατί δὲ μπορῶ νά περπατήσω σήμερα· θάναϊ ἀπὸ τὸ ταξειδί... Μπᾶ! πόσο μοῦ φαίνονται μικρὰ τὰ σπίτια — νά, τὸ Μεγαπαναϊκό... νά τοῦ... αὐτὸς ἦταν ὄχτρος μας, θιὸς χωρέσ' τον! ἰὶ ἀνήφορος· πόσο κουράστηκα, ἄχ, ἐγὼ ποῦ μιὰ φορὰ ἐδῶ ἔτρεχα καί πετοῦσα... Κῦτα, χάλασε τὸ καλντιρίμι· τῶχανε στρωμένο οἱ δικοί μου. Νά, καί τοῦ Γιάννη-Λάζαρου ἔπεσε τὸ σπίτι... μὰ ποιὰ νᾶν' αὐτὴ ποῦ φάνηκε στὴν πόρτα; Ὅλοι ξεκληρίστηκαν — ποιὰ νᾶναι τάχα; Καμμιὰ παλιά τους δούλα... καλὴ μέρα. κυρά, πῶς σὲ λένε;

— Βενετιά, κυρά μου...

— Τίνος γυναῖκα εἶσαι σύ;

— Τοῦ Μήτρου Κουτσοδόντη.

— Νύφη τοῦ Μήτρο· Λάζαρου; Τί κάνει αὐτός;
 — Πέθανε ὁ μακαρίτης· τονὲ γνῶρισε, κυρά μου;
 — Ἄν τονὲ γνῶρισα — εἶχε μερδικὸ στὸ καράβι μας· συμπέ-
 θερός μας...

— Ποιά εἶσαι, κυρά μου, ἡ ἀφεντειά σου;
 — Ποιά εἶμαι... ἄχ... Νά, φτάσαμε, μωρὴ Δέσπω, βλέπεις
 αὐτὴ τὴν πόρτα τὴν τρανή;

— Χριστὸς καὶ Παναγιά! Θάναι ἡ κυρά Κοντύλω, ἡ Ναυα-
 χίνα θάναι, ἡ Καπετάνισσα! ἔκανε ἡ φτωχὴ γυναῖκα μοναχὴ της.
 Στὸ ψήλωμα τοῦ δρόμου, ποῦ σωνότανε 'κεῖ, μ' αὐλόθυρα
 τετράγωνη, μ' ἓναν τρανὸ χάλκινο χαλκᾶ, μισανοιχτὴ καρτε-
 ροῦσε. Μὲ γερὸ χέρι ἔσπρωξε ἡ Δέσπω, μὰ ἡ πόρτα δὲν ἔσκουξε,
 δὲν ἀντιστάθηκε, σὰ σκουριασμένη ποῦπρεπε.

— Κύταξε, εἶπε ἡ γριά, ἐδῶ συχνοπαίνουν ἀνθρώποι, θὰ
 τῶχουνε ρημάξη τὸ καψόσπιτο... κ' ἐγὼ θαρροῦσα κάτι θάμενε...
 κι' ὁ δρόμος μέσα πατημένος!

Ἔκαμε πρῶτα τὸ σταυρὸ της, σὰ νάμπαινε σ' ἐκκλησιά,
 κ' ὕστερα προχώρησε. Ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρὰ πεζοῦλι βαστοῦσε,
 κι' ἀπάνου σ' αὐτὸ ἀπὸ μιὰ σειρὰ πέτρινες κολῶνες, ποῦ θὰ
 κρατοῦσαν κάποιαν ἰσκιωσιά. Τῶρα οὔτε τὰ ξύλα τῆς σκάρας
 ἀπομείναν. Κι' ὁ κῆπος πίσω ἀπ' τῆς κολῶνες, ἀπ' τῆς δυὸ με-
 ριές, ὅλος ἦταν ἄδειος· τὰ κούτσουρα μονάχα ἀπ' τῆς ἀμυγδα-
 λιᾶς φυλάγανε σκοπὸ 'κεῖ πέρα.

Στὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ διάδρομου ἄρχιζε πλατειὰ σκάλα, ἀπὸ
 πουρὶ κι' αὐτὴ, ὅλο χνουδάτο πράσινο, μὲ κάγκελα βαριά στὰ
 πλάγια, κ' ἔφερε στὸ σπῆτι. Ἡ Καπετάνισσα ἀλαλη, μὲ βρῦσες
 ἀνοιχτὲς τὰ μάτια, εἶν' ἔτοιμη νὰ βάλῃ πόδι καὶ τὴ σκάλα
 ν' ἀνεβῆ. Μά, νά, μιὰ γυναῖκα βαστώντας ἓνα χάλκινο σιννὶ
 κ' ἓνα σταμνὶ στὸ χέρι, εἶχε προβάλλῃ ἀπ' τὴν αὐλόθυρα καὶ
 προχωροῦσε ἄπορη γιὰ κείνο ποῦ θωροῦσε.

— Ποῦ πᾶς τοῦ λόγου σου; Τί θές ἐδῶ; κ' ἔκαμε κατ' αὐτὴν
 ἡ Καπετάνισσα μὲ τὸ ραβδί της.

— Γιὰ νερό! εἶπε, πάω στὴ στέρνα.

Ἀλήθεια... θυμήθηκε τὴ στέρνα τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ δροσιζό-
 τανε κόσμος καὶ κοσμάκης ἓναν καιρό. Ἀναστενάξει· λοιπὸν
 ἀκόμα τὸ καψόσπιτο κάνει αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ φτωχόκοσμο! Πρὶν
 ἀφήσῃ τὴ γυναῖκα νὰ περάσῃ κατὰ τὴν πिसαυλὴ, προχώρησε
 αὐτὴ πρῶτη.

— Ἐλα, Δεσποινιώ! εἶπε· θέλω νὰ 'δῶ τὴ στέρνα!

Ἀπ' τὴν αὐλὴν περάσανε στὸ σκοτεινὸ ἰσόγειο, γερὸ σὰν κά-
 στρο ἀκόμα, καὶ χωρὶς σοβᾶ· βρεθήκανε σὲ χώρισμα ἄδειο,
 ταρατωμένο καταγῆς. Ἀπ' τὰ γυμνά παράθυρα τὸ φῶς περ-
 νοῦσε, κι' ἀπὸ ἓνα σ' ἄλλο χώρισμα ἔφτανε θαμπό, κ' ἔπεφτε
 στῆς στέρνας τ' ἀνοιγμα, ἀνοιχτὸ σὰ στόμα πηγαδιοῦ στὴ μέση.

— Ρίξε τὸ σιννὶ σου! εἶπε ἡ γριά προσταχτικὰ στὴ γυναῖκα·
 πᾶρε νερό!

Πίσω ἀπ' αὐτὴ ἔκαμε ἡ γριὰ σημάδι στὴ Δέσπω νὰ σωμαίνη, σὰ νάτανε ν' ἀκούση κάτι σημαντικό. Χτύπησε κάτου τὸ σιννί, κι' ἀντήχησαν οἱ θόλοι ἀπ' τὸ νερὸ ποῦ ξύπνησε καὶ θορυβοῦσε.

— Ἀκοῦς; εἶπε στὴ Δέσπω μ' ἕναν τόνο μυστικό, καὶ βλέπανε τὰ μάτια της μέσ' τὸ σκοτάδι· χρόνια καὶ χρόνια ἔχει συναχτῆ ἔδῳ πέρα τὸ νερὸ, καὶ μένει ἀστέρευτο. Πάμε τώρα, ἔλα! Ἐδῶ ἐρχόμαστε κορίτσια καὶ τὰ λέγαμε, γύρω στὴ στέρνα. Ἔλα νὸ ἔδῃς καὶ τὸν παλιό μας φουῖρνο. Πόσες ψυχές, καὶ πόσα τσοῦρμα φάγανε ψωμί ἀπ' αὐτόν... ἄχ, ἀλοίμονο!

Εἶχε πέση ὅλος ὁ φουῖρνος, καὶ τὰ τοῦβλα του ὅλα κάτου εἶχανε σκορπιστῆ. Κανεὶς δὲν εἶχε βρεθῆ νὰ τὰ πάρῃ... τί νὰ τὰ κάμῃ κιόλα; Ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια σπιτί καινούργιο δὲν εἶχε σηκωθῆ ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τὰ ἔρημα. Ἔτσι ἀπόνα σ' ἄλλο χωρισμα βγήκανε στὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ περιβολιοῦ, καὶ σὲ λίγο βρεθῆκανε πάλι στὴ μεγάλη σκάλα.

Κι' ἀρχίσανε νὰ τὴν ἀνεβαίνουν.

* *

Τὸ κεφαλόσκαλο ψηλά, ὅλο στρωμένο μὲ μεγάλες πλάκες πώρινες, εἶχε στὴς σκισμάδες του ἀγριολούλουδα καὶ χόρτα φυτρωμένα, σὰν κηπάρι ποῦ ξαγρίεψε ἀπὸ χρόνια· κ' ἦταν αὐτὸ τόσο πλατύ, ποῦ θὰ μπορούσε χορὸς ἐκεῖ πέρα νὰ στηθῆ· κ' ἔπιανε τὸ πλάτος τοῦ μεσανοῦ σπιτιοῦ, κ' ὕστερ' ἀκολουθοῦσε, σὰ μπαλκόνι ἀτέλειωτο, τὴς δυὸ πλευρές του, κ' ἔτσι ὅλο ἔκανε ἕνα λιακωτὸ μακρὸ ὄση κ' ἡ πρόσοψη αὐτοῦ τοῦ πύργου, παλατιοῦ σωστότερα.

Σταθῆκανε στὴ θύρα ἔμπρὸς τὴν τοξωτή. Μὲ μιὰ ματιὰ ἀλαλη τὴ μέτρηση ἀπὸ πάνου ὡς κάτου ἡ Καπετάνισσα· φούσκωνε τὸ στῆθος της ἀπ' τὴ λαχτάρα καὶ τὸ κουραστικὸ τ' ἀνέβασμα. Ἦτανε καρυδένια ἡ θύρα, ἀπλὴ βαρειά, χωρὶς στολίσματα, καὶ μοναχὰ μ' ἕνα παράξενο κεφάλι Ἀράπη μπρούτζινο γιὰ χτυπητήρι.

— Ποῦ εἶναι τὸ κλειδί; εἶπε μὲ φωνὴ πνιγμένη, κ' ἔφαχνε στὴν τσέπη της βαθιά.

Τὸ κλειδί ἦτανε βαρὺ, κι' αὐτὸ μπρούτζινο, καὶ σκουριασμένο. Πολλὴν ὥρα οἱ δυὸ τους πάλαιψαν ἕκῃ ὡς ποῦ ν' ἀνοίξουν. Κάτου στὴν αὐλή, στὸν πάτο τῆς σκάλας, γυναῖκες εἶχανε μαζευτῆ μὲ τ' ἀγγεῖά τους, κ' ἡ ἀπορία τους ἦτανε στὰ μάτια τους ζωγραφιστή. Τέλος ἀνοίξε ἡ θύρα.

— Σώπα, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει μπῆ! εἶπε ἡ Καπετάνισσα· θὰ τὸ βροῦμε ὅπως τ' ἀφήσαμε ἀπὸ τότε... Ἀγκαλά, καὶ τί θὰ βροῦμε — ἄχ, ἀλοίμονο!

Μπήκανε σ' ἕνα πλατὺ τετράγωνο δωμάτιο· γωνιὰ τρανὴ στὸ βάθος μὲ τὸ σκέπασμά της χτισμένο μέσ' τὸν τοῖχο, ὅλη ξεφτι-

σμένη· οὔτε στάχτης σημάδι πειὰ δὲν ἔδειχνε. Τὸ πάτωμα ὄλο καρυδένιο ἀπὸ χοντρὸ σανίδι· χαραμάδες ἀνάμεσα πλατειές, κι' ἀνέβαινε ἀπὸ κάτω, βαθὺ κι' ἀπόκουφο, τῆς στέρας τὸ μουγκὸ ἀνατάραμα σὰ θεριοῦ ἄλυσοδεμένου. Ζωγραφισμένοι οἱ τοῖχοι, καὶ τὸ ταβάνι σκαλιστό, καὶ χρυσομένο ἀνάμεσα στὰ βυσσινιά σκαλίσματα. Ἐπιπλο κανένα· μούχλα μύριζε· καὶ τὸ πάτωμα γεμάτο χῶμα ἀπ' τὰ χαλάσματα τοῦ ταβανιοῦ ποῦ χάσκανε πυκνά. Παράπλευρα τέσσερες πόρτες φέρναν ἀπὸ 'κεῖ σ' ἄλλα δωμάτια.

Τράθηξε ἡ γριὰ ἴσα στὴ μιὰ ἀπ' αὐτές, κι' ἀπὸ 'κεῖ περνῶντας σ' ἄλλη, βρέθηκε τέλος πρὸς τὴν πίσω τοῦ σπιτιοῦ πλευρά. τὴν ἀνατολική. Ὀλάνυχτα ἦταν ἐκεῖ πέρα τὰ παράθυρα, τζάμι κανένα, καὶ τὸ φῶς τῆς θάμπωσε τῆς δυὸ γυναῖκες. Ἐνα κομμὸ βενετζιάνικο βαρὺ, ἄδειο βέβαια, καὶ καναδυὸ παλιές καρέκλες. Ἔσυρε τὴ μιὰ μὲ τὸ στανιὸ ἡ Καπετάνισσα καὶ κάθισε στὴ μέση· ὄξω, ἀντίκρου ἀνηφορίζαν ἄλλα σπίτια ἀπανωτά, κατάκλειστα τὰ περισσότερα.

— Νά, ἐδῶ ἦταν τοῦ παποῦ ἡ κάμαρη! ψιθύρισε· κι' ἄξαφνα τινάχτηκε: Κύτα, μωρὴ Δέσπω, εἶπε μὲ φωνὴ σὰ νάτανε χαρούμενη· κύτα ἐκεῖ, βλέπεις τὸ σπίτι στὴν κορφὴ τῆς ράχης, τὸ πειὸ ψηλό, μὲ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὴ γαρουφαλιά στὴ γλάστρα... νά, καὶ μιὰ γυναῖκα! Βλέπεις; Εἶναι τὸ πατρογονικό, τὸ πρῶτο μας τὸ σπίτι· καθόνταν οἱ δικοί μου ἐδῶ κ' ἑκατὸν πενήντα χρόνια. Ἔτοι τᾶχτιζαν τὰ σπίτια τότε, μακρὰ ἀπ' τὴ θάλασσα, γιὰ τοὺς πειράτες. Ἦταν οἱ δικοί μου πρῶτοι ποῦ ἤρθαν καὶ κατοίκησαν ἐδῶ. Ὑστερα ἡ χώρα πύκνωσε, καὶ κατέβηκε ὁ παπποῦς στὴ χώρα — ἔχουμε κι' ἄλλο ἓνα σπίτι πειὸ μακρὰ ἀποδῶ. — Κ' ἔκαμε ὁ πατέρας χορήματα πολλὰ ὕστερα. κ' ἔχτισε αὐτὸ ποῦ βλέπεις. Ὅλα, ξυλική, σίδερα, κεραμίδια, χρώματα, καὶ τοὺς τεχνίτες τὰ κουβάλησε ἀπ' τὴ Βενετιά... Ἀχ. ἀλοίμονο!

Εἶχε ἀνασηκωθῆ, καὶ ξανακάθισε. Σώπαινε τώρα τὸ φῶς κατάματα τὴ χτυποῦσε. Θαμπώθηκε, ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ γιὰ κάμποσο ἔδειξε ν' ἀποκοιμήθηκε. Τὴν ἄφησε τότε ἡ Δέσπω ἤσυχη, κι' ἄρχισε νὰ γυρίζῃ τ' ἄλλα τὰ δωμάτια· κ' ἐκεῖ, ἄξαφνα, ἄκουσε μιὰ τρομερὴ φωνή.

— Δέσπω!

Ἔτρεξε στὴν κυρά της καὶ τὴ βρῆκε ὀρθή, μὲ πρόσωπο ἀλλαγμένο, κἀνοντας σὰν τρελλή.

— Πῶς μ' ἄφησες ὀλομόναχη, μωρὴ κουρούνα; Ξύπνησα, καὶ καθὼς βρέθηκα 'δῶ μέσα, μοῦ φάνηκε πῶς ἤμουνα σ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια... ἄκουσα καὶ τὰ βήματά σου, κ' εἶπα ἦτανε κανεὶς ἀπ' τοὺς δικούς μου...

— Κ' ἐγώ, κυρά, ἄκουσα τὴ φωνή σου νὰ μὲ κράζῃς, καὶ πῆγα νὰ πεθάνω ἀπ' τὴν τρομάρα μου. Πῶς λαβάτωσα ἡ ζουρλή!

Τὴν ἔβαλε ἡ Δέσπω τὴ γριὰ καὶ ξανακάθισε, καὶ τὴν ἄκουγε

ΦΥΓΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ. — (Εικόνας ἐκ τῆς Κακῆς Διαθήκης)

νά σιγομιλή ἐκεῖ σά νά νειρευόταν. Ἔδειξε αὐτὴ μὲ τὸ χέρι πάλι τὸ σπίτι τὸ ψηλὸ, χωρὶς καὶ νά τὸ βλέπη. Κ' εἶπε·

— Τώρα αὐτὸ τὸ χαίρονται οἱ παλιοὶ μας δούλοι, τῶχαμε δώση προῖκα στὴ μακαρίτισσα τῆ Μαρουσῶ ἅμα τὴν παντρέψαμε μὲ τὸ λουστρόμο τοῦ καραβιοῦ μας. Ἐγὼ ἤμουν ἀκόμα ἀνύπαντρη· θυμοῦμαι τὸ γάμο σά νάνα χτεσινός. Τώρα αὐτοὶ κάμαν ἀγγόνια πλῆθος, ὅλοι ναυτικοί, καὶ πορεύονται καλά, μαθαίνω. Ἔρχονται καμμιὰ φορά στὴν Ἀθήνα μὲ κανένα χάρισμα· δὲ μὲ λησμονοῦν, ἄς εἶναι καλά. Θὰ χαροῦνε πολὺ πούρθα, ἂν μείνω ἴδω μάλιστα...

— Τοὺς ξέρω, δὲν τοὺς ξέρω γώ, κυρά;

— Πῶς δὲν τοὺς ξέρεις, εἰν' ἐκεῖνος ὁ κρεμανταλᾶς...

— Ὁ Ραφαλιάς, ποῦ γύρευε νά μὲ πάρῃ!

Κ' ἡ Δέσπω ἀναστέναξε.

— Ναί, ἦσουν ἄτυχη κ' ἐσὺ, καϊμένη... γύρευε προῖκα αὐτός· εἶχε δίκιο, χωρὶς προῖκα...

Ἡ φωνὴ τῆς ἔγινε πειὸ βαθεῖα τώρα.

— Μὰ ἔχει ὁ Θεός... αὐτός θὰ σὲ προικίσῃ, Δεσποινιώ μου...

— Ἐχει ὁ Θεός, μὰ γιὰ μένα, τὴ δόλια, δὲν ἔχει!

— Μὴν τὸ λὲς αὐτό, Δέσπω! Ἐχε ὑπομονή...

— Μὰ ὡς πότε, τόσα χρόνια μοῦ τὸ λὲς, κυρά...

— Ναί, ἡ ἀλήθεια εἶναι, σ' ἀδίκησα κ' ἐγὼ· μικρὴ σὲ πῆρα, δώδεκα χρονῶ, νά σὲ παντρέψω, κ' εἶσαι τώρα, πόσο—εἰκοσιοχτῶ;

Ἐκαμε νά μιλήσῃ ἡ Δέσπω, μὰ ἀντικόπηκε.

— Ἄφησε κ' ἐμένα ὁ μακαρίτης ὅπως ξέρεις· ἀνοιχτοχέρης ὅσο ζοῦσε, πάει κ' ἡ προῖκα μου, κι' αὐτὸ τὸ ρημάδι, ἤθελε κι' αὐτὸ νά τὸ πουλήσῃ, μὰ ποιός τῷπαιρνε...

— Τί, δὲν ἀξίζει τίποτα, κυρά; Τέτοιο παλάτι!

— Πῶς δὲν ἀξίζει! Αὐτὸ εἶν' ὁ θησαυρός μας τώρα, κακομοίρα! Ἐδῶ θ' ἀφήσω γὼ τὰ κόκκαλα, ἅμα κ' ἐσὺ μὲ παρατήσῃς...

— Ὅχι, κυρά, ἐγὼ θὰ μείνω ἀντάμα σου, ἂν ἀγαπᾶς κ' ἡ ἀφεντεῖά σου... μὰ τί σπίτι! Καὶ πόσες κάμαρες! Δὲν ἤρθες μέσα νά τὸ ἰδῆς, κυρά!

— Τὸ δικό μου σπίτι, μωρὴ κουτή, θὰ μοῦ δείξῃς ἐσὺ; Δὲν τὸ ξέρω; Δὲ γεννήθηκα, ἀνατράφηκα, παντρεύτηκα σ' αὐτό; εἶπε ἡ γριὰ μὲ νευρικό γέλιο μαζὶ καὶ παράπονο.

— Ἐγὼ, τί νά σοῦ πῶ, κυρά, σκιαχτήκα κ' εἶ μὲσα. Ηῦρα καὶ μιὰ παράξενη κάμαρη μὲ λίγα σκαλάκια, μπῆκα μέσα, εἶναι σὰν κάμαρη μέσα σ' ἄλλη κάμαρη, κι' ἄλλη πειὸ μικρὴ παραμέσα, κι' ἄλλη, κ' ὕστερα ντουλάπια, ντουλαπάκια ἀπὸ τῆς δυὸ μεριῆς— μὰ τ' εἶν' αὐτό, κυρά;

— Εἰν' ἡ μεσάντρα! εἶπε ξαφνισμένη ἡ Κατετάνισσα· πᾶμε νά τὴ δοῦμε γλήγορα— ὄχι, στάσου! Ἐλα ν' ἀκούσῃς πρῶτα!

Εἶχ' ἓνα κέφι, κ' ἔκανε σά νά ξανάνειωσε. Κάθισε πάλι κ' ἔβαλε καὶ τὴ Δέσπω κοντά τῆς νά καθίσῃ. Κι' ἀκούγε τούτῃ ἡ δόλια.

Τί τὴν ὠφελοῦσαν ὄλ' αὐτά; Εἶχε αὐτὴ νὰ λαβαίνη ἀπ' τὴ γριά· τόσους μιστούς, τὴν προῖκα της. Καὶ τώρα θ' ἄκουγε γιὰ περασμένα· μὰ κάθισε, ἀποφασισμένη κι' ἄκαρδη, ν' ἀκούσῃ.

— Στραβοὶ χρόνοι! ἔλεγε ἡ γριά Κοντύλω· νά, βλέπεις, σ' αὐτὴ τὴν κάμαρη κοιμῶταν ὁ παπούς· ἀπὸ κάτου ἀπ' τὸ κρεβάτι του εἶν' ὁ κρυψῶνας, βλέπεις τὴν κλειδαριά στὸ πάτωμα, τὸν καταρράχη, πῶς τὸ λέτε σεῖς;

— Ἔτσι τὸ λέμε, κυρά.

— Ἦτανε φιλάργυρος πολὺ, κι' ἅμα εἶχε ἀνάγκη, ἀνοίγε τὸν καταρράχη σιγὰ (κλειδωνότανε μέσα πρῶτα), καὶ κατέβαινε ἀπὸ κάτου εἶν' ὁ κρυψῶνας· ἐκεῖ φύλαγε τὰ τάλλαρα — πολλὰ! Κατέβαινε...

— Κ' ἐπαιρνε ὅσα ἤθελε; Νὰ κυτάξουμε κ' ἐμεῖς, κυρά!

— Σῶπα, μὴ λές κουτὲς κουβέντες! Ὁ κρυψῶνας ἄδειασε ἀπὸ χρόνια, καὶ δὲν ξαναγιόμισε — μὴ λές κουτὲς κουβέντες... ἄχ, ἀλοίμονο!

Σοβαρεύτηκε. Μὰ ἄξαφνα γλυκάθηκε πάλι ἡ ὄψη της· γέλασε, κι' ἀντήχησε στεγνὸ τὸ γέλιο της στὸ κούφιο σπίτι.

— Μιὰ μέρα ἐγὼ καὶ κάποιες ἄλλες ξαδερφοῦλες προκομμένες, ἡ Μερσίνη κι' ἡ Μεταξωτὴ, κλέψαμε τὸ κλειδί ἀπ' τὸ γέρο, καὶ τοῦ πήραμε πενήντα τάλλαρα, θυμοῦμαι — ναί, πενήντα ἦτανε... Θέλαμε νὰ βάλουμε κ' ἐμεῖς μερδικὸ στὴ σερμαγιά· ὕστερα, εἶδαμε, ἦτανε γρουσουζιά γιὰ τὸ ταξειδί, καὶ τὰ ξαναβάλαμε στὸν τόπο τους.

— Τ' εἶναι *σερμαγιά*, κερά;

— Δὲν ξέρεις τ' εἶναι *σερμαγιά*; — στραβοὶ χρόνοι, στραβοί, μὰ ποῦν' τοι πάλι; Τὸ καράβι μας — εἶχαμε τρία — ἦταν ἔτοιμο γιὰ τὸ ταξειδί· τρακόσα κομμάτια εἶχε τὸ νησί μας. Νάβλεπες τὴν ἀνοίξη, ἄστραφτε κάθε μέρα ἡ θάλασσα, μπροστὰ στὴ χώρα, ἀπ' τὰ καράβια ποῦ ἀρμένιζαν περιμένοντας τοὺς καπετάνιους νὰ κινήσουνε. Λοιπὸν τὸ βράδυ, θυμοῦμαι, στὸ τραπέζι εἶπε ὁ πατέρας· «Ἐσύ, γυναῖκα, τί θὰ βάλῃς σερμαγιά; — Ὀγδόντα τάλλαρα. — Ἐσύ, Κοντύλω, βάλε κ' ἐσύ! — Δὲν ἔχω γώ, πατέρα (εἶπα γώ). — Βάλε κ' ἐσύ, σὲ κρεντιτάρω γώ, βάλε πεντακόσα τάλλαρα, ἄλλα τόσα ἡ μάννα σου, ἄς βάλουμε καὶ τῆς Μαρουσῶς (τῆς δούλας μας) ἄλλα κατό». Ἔβαλε καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔτσι τὸ κάνανε, γιὰ γούρι, τότε· βάναν οἱ ἄντρες ἀπὸ χιλιάδες τάλλαρα, βάνανε κ' οἱ γυναῖκες.

Τὸ πρῶτ', θυμοῦμαι, σηκωθήκαμε νωρὶς· ἔφτασε ὁ λοστρόμος μὲ τοὺς ναῦτες· μπήκε ἡ μάννα στὴ μεσάντρα μὲ τῆς δοῦλες, ἔβγαλε ἀπ' τὸ πειὸ βαθὺ ντουλάπι τῆς σακκοῦλες μὲ τὰ τάλλαρα, εἴκοσι χιλιάδες — ὅλη ἡ σερμαγιά. Τάβαλε ὁ λοστρόμος στὰ ζεμπιλία, οἱ ναῦτες τὰ περάσανε στῆς μαναβέλες, καὶ τὰ φορτωθήκαν καὶ κινήσανε· καὶ μπροστὰ ὁ λοστρόμος, ἀρματωμένος, κι' ἀπὸ πίσω κείνοι στὴ γραμμὴ, τραβήξανε γιὰ τὸ καράβι.

Τὸ ταξεῖδι βαστοῦσε μῆνες· ἀγοράζανε σιτάρι στὴ Μαύρη θάλασσα, περνοῦσαν ἀπὸ τὸ νησί, ἀφίναν ὅσο χρειαζότανε γιὰ τὸ σπίτι — κ' ἴσα γιὰ τὴ Μαρσίλια! Καὶ γυρίζανε μὲ διπλὰ τάλλαρα· τὰ βάνανε μέσ' τὰ ζεμπίλια πάλι μὲ τῆς μαναβέλες φορτωμένοι, καὶ μπροστὰ ὁ λοστρόμος ἀρματωμένος — καὶ τᾶπαιρνε ἢ μητέρα καὶ τᾶκρυβε μέσ' τῆ μεσάντρα.

Καὶ τί δὲν εἶχε μέσα αὐτή! Ἐκεῖ φυλάγαμε τὰ ροῦχα, τὰ διαμαντικά, καὶ τὰ προικιά μου. Ἐκεῖ τῆς σάρκας καὶ τῆς ντυμασιᾶς τὰ ροῦχα, καὶ τὸ καθετὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ σπιτιοῦ μας. Μὰ εἶχαμε καὶ τὸ κελλάρι κάτου... ἄχ, στραβοὶ χρόνοι — μακαρισμένοι! Δὲ θὰ ξαναρθῆτε! Τοῦ κάκου πειά!.. Πᾶμε τώρα στὴ μεσάντρα, γλήγορα!

Μπαίνοντας, ἔκλαιγε ἢ γριὰ Κοντύλω μ' ἓναν τρόπο, χωρὶς ἀναφυλλητά, ποῦ τὴν ξαλάφρωνε ἀπὸ τὰ πικρὰ τὰ περασμένα. Τί τῆς θύμιζε αὐτὴ ἢ κάμαρη· ἐκεῖ εἶχε γεννηθῆ· ἐκεῖ εἶδε τὸν πατέρα τῆς νὰ ξεψυχήη... Νά, κ' ἢ μεσάντρα· δυὸ σκαλάκια ξύλινα, κι' ἄλλα δυὸ ἀπὸ μέσα κατεβάζανε στὸ βάθος τῆς. Γύρω ὅλο χωρίσματα, μικρὰ μεγάλα, ντουλάπια ἀπὸ καρύδι καὶ συρτάρια, μαῦρα, σκονισμένα, ὅλα ἀνοιχτά, ξεκλείδωτα.

— Νὰ μπῶ μέσα, κυρά; ρωτᾶει ἢ Δέσπω.

— Ἐμπα, μὰ τί νὰ κάμης — ναί, ἔμπα, κ' ἐγὼ θὰ κάθωμαι ἔδῳ στὸ σκαλοπάτι, καὶ θὰ σοῦ δείχνω· νά, αὐτοῦ δεξιά εἶχαμε τὰ λινά μας, ποιοῦ πέρα εἶχαμε τὰ χοντρικὰ σκεπάσματα· ὕστερα εἶχα γὼ τὰ δικά μου... ἀνοιξε πειὸ μέσα, δὲν εἶν' ἓνα συρτάρι; Αὐτοῦ ἐγὼ φύλαγα τὰ χρυσαφικά μου. Πειὸ κάτου ἦτανε τῆς μάννας τὰ χωρίσματα, κι' ἀριστερὰ τοῦ πατέρα τὰ ροῦχα, τ' ἀρματα... κύτα πειὸ κάτου...

— Ἐνα βαθὺ ντουλάπι...

— Ὑστερα;

— Ἄλλο πειὸ μικρὸ, κι' ἄλλο, κι' ἄλλο... νὰ κ' ἓνα κρυφὸ συρτάρι...

— Κύτα πειὸ χαμηλά, σπρῶξε μὲ τὸ γόνα σου, ἀκοῦς καμμιά βουή; Τράβα μὲ τὰ δυὸ σου χέρια... αὐτοῦ φυλάγαμε...

— Παναγιά μου, τ' εἶν' αὐτό;

Βγῆκε ἢ Δέσπω βαστῶντας μιὰ βαρειὰ σακκούλα.

— Στάσου, μωρὴ σκύλα, τ' εἶν' αὐτό; — τάλλαρα! Εἶν' ἀπὸ τὴ σερμαγιά λησιμονημένα. Ἄχ, ἀλοιμόνο! Τότε ποῦ φύγαμε γιὰ τὴν Ἀθήνα, οὔτε κυτάξαμε... Χίλια τάλλαρα, τὰ γνωρίζω γὼ ἀπὸ τὴ σακκούλα!

— Τί παράξενο, κυρά!

— Θᾶμα θεοῦ εἶναι!

— Γιὰ μένα, κυρά, τὴ δόλια· καλὰ τῶλεγε, ἔχει ὁ Θεός...

— Βλέπεις, κουρούνα, ποῦ σοῦ τῶλεγα; Δὲ σοῦλεγα ἔχει ὁ θεός; Αὐτὸς μᾶς φώτισε νάρθοῦμε. Ἄχ, κ' ἔδῳ πειὰ θ' ἀφήσουμε τὰ κόκκαλα· δὲ θὰ μετατοπίσω γὼ ἀπὸ ἔδῳ ὅσο νὰ πεθάνω!

— Κ' ἐγώ, κυρά, ἐδῶ θὰ μείνω ;
 — Κ' ἐσύ, μωρή, τί, δὲ σ' ἀρέσει τὸ νησί μας, τὸ βλοημένο ;
 Βλέπεις αὐτὸ τί φύλαγε γιὰ μᾶς ;

— Ἦτανε γιὰ τὴν προῖκα μου, κυρά...

— Ἄ, ὄχι ! Ἡ προῖκα σου — κάτι πολὺ βιάζεσαι !

— Τί, κυρά, δὲ θὰ μοῦ δώσης...

— Ὅσα σοῦ χρωστάω, τρελλή ; Τόσα καὶ περισσότερα... μὰ ὄχι ! Αὐτὰ εἶν' ἅγια χρήματα, κανεῖς δὲ θὰ τὰ ἔγγιξῃ... εἶν' ἀπὸ τῆ σερμαγιά ! Ὅχι... στάσου νὰ τὰ μετρήσω πρῶτα... τρέξε κλείσε καλὰ τὴν πόρτα... τί παλαβὴ εἶμαι ! Ποιόνε φοβώμαστε, μωρή, στὸ σπίτι μας ; Αὐτὸ μᾶς καρτεροῦσε τόσα χρόνια, καὶ τὰ φύλαξε. Στάσου ἐσὺ αὐτοῦ στὸ σκαλοπάτι, κι' ἀνοιξε τὴν ποδιά σου· μέτρα, ἓνα, δυὸ, τρία... κύτα, κύτα· εἶναι τὰ ἴδια *σὰν ἐκεῖνα*, ὅλα τάλλαρα σπαθαῦτα, κολωνᾶτα, καὶ σκουφᾶτα· Μεξι-κάνικα, Μαρία-Τερέζες καὶ Σπανιόλικα, κύτα, μωρή, κύτα...

— Κυτάω, κυρά, μὰ δὲ μ' ἀφίνεις νὰ τ' ἀγγίξω.

— Σώπα, εἶν' ἅγια πράματα, εἶν' ἀπὸ τῆ σερμαγιά... τώρα νὰ μὴ μιλήσης, νὰ τὰ βάλῃς πάλι ἐκεῖ ποῦ τὰβρες, καὶ νὰ κλείσης. Καὶ νὰ πιάσης νὰ σκουπίσης ὕστερα ! Θὰ παραγγεί-λουμε νάρθοῦνε τὰ πράματά μας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ! Τώρα κάπου θὰ βροῦμε κάνα παλιοκρέβατο, κάνα πιᾶτο καὶ μαχαιροπή-ρουνο. Θὰ πάρουμε δανεικὰ ὅσο νάρθοῦνε τὰ δικὰ μας. Καὶ θὰ γράψουμε νάρθοῦνε γρήγορα ! Καὶ θ' ἀρχίσουμε ἔδῶ ἄλλη ζωὴ νὰ ζοῦμε. Ἄχ, θὰ ἴδῃς, μωρή, τί ὠραῖα θὰ περάσουμε ! Θὰ σὲ παντρέψω κιόλα — θὰ σοῦ δώσω τὸ Ραφαλιᾶ, μωρή τρελλή, καὶ πεντακόσα τάλλαρα — σοῦ φτάνουνε ; Θέλεις πειὸ πολλὰ ; Καλὰ — ὄχι ὅμως ἀπὸ τοῦτα· εἶν' ἅγια πράματα, θὰ τὰ στείλω ἔγὼ στὴν τράπεζα ἀμανέτι καὶ θὰ πάρω ἄλλα καινούρια νὰ σοῦ δώσω... Ἐγὼ τ' ἄλλα πάλι τί νὰ τὰ κάμω, δὲ μοῦ χρειάζονται· μοῦ φτάνει ἡ σύνταξή μου. Θὰ τὰ φυλάξω ὅμως... ἄκου, μωρή κουτή, καὶ θὰ διορθώσω καὶ τὸ σπίτι, καὶ τὸν κῆπο καὶ θὰ ζήσω ἔδῶ... ὅσο νὰ πεθάνω... Ὑστερα πειὰ κ' ἐγὼ δὲν ξέρω τί θὰ γίνουν...

Ἐκλαιγε καὶ γελοῦσε. Κ' ἡ Δέσπω ἀνησυχοῦσε μὴν τρελλά-θηκε. Μὰ ἔβλεπε τὸ σπίτι γύρω σὰ δικό της τώρα.

Ἀθήνα, 31 Γεναριοῦ 1916

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς ἀξιωματικὸν κουραμπιέν

*Εὐδαίμων ! τὸν σκοπὸν τοῦ ζῆν κατώρθωσες νὰ μάθῃς·
 βάρος δὲν φέρεις στὴν ζωὴν κανέν, ἐκτός... τῆς σπάθης !*

ΕΩΣΦΟΡΟΣ